

Vergaderjaar 2009–2010

31 142

Wijziging van de Experimentenwet Kiezen op Afstand in verband met de verlenging van de werkingsduur van die wet

Nr. 17

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 december 2009

De Vaste Kamercommissie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft mij gevraagd om de stand van zaken aan te geven van het «project en de wetgeving tot herinrichting van het verkiezingsproces». Met deze brief geef ik gevolg aan het verzoek van de Commissie.

De Adviescommissie inrichting verkiezingsproces heeft op verzoek van het kabinet op 27 september 2007 een rapport uitgebracht waarin aanbevelingen worden gedaan over de wijze waarop het verkiezingsproces in Nederland voor de toekomst ingericht zou moeten worden. Na het uitbrengen van dit rapport, te weten op 23 november 2007, heeft het kabinet een standpunt bepaald over de aanbevelingen van de Adviescommissie. Een nader kabinetstandpunt over de invoering van een nieuwe wijze van stemmen in het stemlokaal is op 16 mei 2008 naar uw Kamer gezonden. Zoals u weet is het standpunt van het kabinet breed in de Kamer gesteund.

Bij deze brief treft u een overzicht aan van de acties die voortkomen uit het kabinetsstandpunt en van de stand van zaken bij de uitvoering ervan. Zoals u in het overzicht kunt zien zijn een aantal acties reeds geïmplementeerd in de Kieswet (middels het wetsvoorstel waarin de landelijke invoering van het stemmen in een willekeurig stemlokaal is geregeld). Bij de betreffende wijziging van de Kieswet zijn de bepalingen J 32, J 33 en J 34 uit de Kieswet geschrapt zodat er geen wettelijke basis meer is om op een andere manier te stemmen dan met papieren stembiljetten.

Bij een aantal van de acties wordt aangegeven dat de implementatie wordt gerealiseerd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces. Over de voortgang van dit wetsvoorstel heb ik gesproken bij de plenaire behandeling in de Tweede Kamer van het wetsvoorstel stemmen in een stembureau naar keuze.

Ik kan u thans melden dat het wetsvoorstel gereed is voor bespreking in de ministerraad. Dat zal in januari 2010 gebeuren.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

BIJLAGE

Acties die voortkomen uit kabinetsstandpunt over het rapport van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces	Stand van Zaken
Formaliseren taken en verantwoordelijkheden minister BZK in wetgeving	Wordt geïmplementeerd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces.
Kiezen door Nederlanders buiten Nederland wordt verantwoordelijkheid minister van BZK	Wordt geïmplementeerd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces.
Minister van BZK stelt eisen aan de middelen die worden gebruikt voor het stemmen en voor de berekening van de uitslag	De regels voor programmatuur van centraal stembureaus voor het berekenen van de uitslag zijn op 9 april 2008 aan de Kamer gestuurd. (TK 2007–2008, 31 200 VII nr. 55). In het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces zal de wettelijke basis worden gelegd om deze eisen in de regelgeving te verankeren. Voor het stemmen wordt geen gebruik gemaakt van programmatuur en apparatuur aangezien er wordt gestemd met papieren stembiljetten. Dat geldt ook voor het tellen van de stemmen. De stemmen worden zoals bekend handmatig geteld.
De eisen die worden gesteld aan apparatuur die wordt gebruikt bij de organisatie, de stemming, de stemopneming en de stemming zijn openbaar	De regels voor programmatuur van centraal stembureaus voor het berekenen van de uitslag zijn op 9 april 2008 aan de Kamer gestuurd. (TK 2007–2008, 31 200 VII nr. 55). In het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces zal de wettelijke basis worden gelegd om deze eisen in de regelgeving te verankeren. Voor het stemmen wordt geen gebruik gemaakt van programmatuur en apparatuur aangezien er wordt gestemd met papieren stembiljetten. Dat geldt ook voor het tellen van de stemmen. De stemmen worden zoals bekend handmatig geteld.
In alle stemlokalen wordt gebruik gemaakt van dezelfde hulpmiddelen en apparaten die voldoen aan de door de minister gestelde eisen en die door de minister zijn verworven of aangewezen	Voor het stemmen wordt geen gebruik gemaakt van programmatuur en apparatuur aangezien er wordt gestemd met papieren stembiljetten. Dat geldt ook voor het tellen van de stemmen. De stemmen worden zoals bekend handmatig geteld.
Er komen kaders voor de werkwijze van het stembureau en voor hetgeen in het proces-verbaal moet worden vastgelegd	Het ministerie van BZK heeft in samenwerking met de NVVB voor de verkiezing voor de Nederlandse leden van het Europees Parlement een werkmop voor stembureauleden ontwikkeld. Voor de komende gemeenteraadsverkiezing wordt het instructiemateriaal voor de leden van de stembureaus verder ontwikkeld in een digitale vorm (e-learning). De gemeenten en alle stembureauleden krijgen de beschikking hierover. Een nieuw model voor het proces-verbaal voor het stembureau is recent en gepubliceerd. Het nieuwe model is bijgevoegd.
De processen-verbaal zijn openbaar en worden gepubliceerd op internet.	Wordt geïmplementeerd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces.
De processen-verbaal bevatten in elk geval de tellingen en de bezwaren die zijn gemaakt door kiezers	Is geregeld in het nieuw ontwikkelde model voor het proces verbaal voor het stembureau (onlangs gepubliceerd in de aangepaste modellenregeling, Staatscourant van 9 december 2009)
De minister van BZK laat na elke verkiezing een externe onafhankelijke partij een onderzoek uitvoeren naar de verkiezing	Wordt geïmplementeerd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces. De wettelijke bevoegdheid hiervoor zal worden vastgelegd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces. Het onderzoek zal het karakter krijgen van een evaluatie. Bij de verkiezing voor de Nederlandse leden van het Europees Parlement is vooruitlopend op de wettelijke regeling al een evaluatie uitgevoerd. Ook bij de gemeenteraadsverkiezingen zal een evaluatie plaatsvinden.
Identificatieplicht bij het stemmen in een willekeurig stemlokaal	Is geïmplementeerd middels een wijziging van de Kieswet. Bij de verkiezing van de gemeenteraden op 3 maart 2010 geldt de identificatieplicht voor het eerst in alle gemeenten.
Invoering van een uniforme stempas met echtheidskenmerken	Is geïmplementeerd middels een wijziging van de Kieswet. Bij de verkiezing van de gemeenteraden op 3 maart 2010 wordt in alle gemeenten dezelfde stempas gebruikt.
Identificatieplicht ook bij stemmen met volmacht	Is geïmplementeerd middels een wijziging van de Kieswet. Bij de verkiezing van de gemeenteraden op 3 maart 2010 geldt dat een kopie van een geldig identiteitsbewijs getoond moet worden van de volmachtgever.
Wettelijke verplichting gemeenten om stemlokalen aan te wijzen die geschikt zijn voor kiezers met beperkingen en actieve informatieverstrekking hierover aan de kiezer	Is geïmplementeerd middels een wijziging van de Kieswet. Bij de verkiezing van de gemeenteraden op 3 maart 2010 geldt dat 25% van de stemlokalen toegankelijk moeten zijn voor kiezers met beperkingen.

Acties die voortkomen uit kabinetsstandpunt over het rapport van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces	Stand van Zaken
Indien nieuwe wijze van stemmen wordt ingevoerd, deze voorzien van audiovisuele hulpmiddelen zodat blinden en slechtzienden zelfstandig kunnen stemmen	<p>Kabinet heeft, en de Kamer heeft dat gesteund, besloten de nieuwe wijze van stemmen die door de Adviescommissie is aanbevolen niet in te voeren. In samenwerking met organisaties van visueel gehandicapten wordt gewerkt aan de ontwikkeling van hulpmiddelen waarmee blinden en slechtzienden zelfstandig kunnen stemmen met het papieren stembiljet. Het voornemen is om bij de komende verkiezing van de gemeenteraden in een aantal gemeenten te starten met het gebruik van deze hulpmiddelen.</p> <p>Het ministerie van BZK heeft, samen met het ministerie van Justitie, ook de mogelijkheden verkend om gedetineerden in persoon aan de stemming deel te laten nemen. Hiertoe is zowel met gevangenisdirecteuren als gemeentelijke vertegenwoordigers gesproken.</p> <p>Hieruit is naar voren gekomen dat een wettelijke regeling op grond waarvan instellingen verplicht zouden worden een stemlokaal in de instelling in te richten niet wenselijk is. Daarvoor verschillen instellingen en de daar aanwezig gedetineerden te zeer en is het inrichten van een stemlokaal in sommige instellingen een te grote inbreuk op het beveiligingsregime. Of in een concreet geval een stemlokaal kan worden ingericht is dus afhankelijk van overleg tussen burgemeester en wethouders (verantwoordelijk voor het aanwijzen van stemlokalen) en de directie van de inrichting. Het stemlokaal kan bovendien nooit toegankelijk zijn voor willekeurige kiezers. Gememoreerd wordt verder dat veel gedetineerden niet in een instelling zijn geplaatst, gevestigd in de gemeente waar de gedetineerde is ingeschreven in de GBA. Dat wil zeggen dat die gedetineerden ook niet in die gemeente een stem kunnen uitbrengen. Dit alles leidt tot de conclusie dat het niet opportuun is om een bijzondere wettelijke regeling te creëren om gedetineerden in de instellingen waar zij geplaatst zijn in persoon te laten stemmen. Blijft de mogelijkheid voor deze kiesgerechtigden om te stemmen bij volmacht.</p>
Anders inrichten registratieprocedure voor kiezers buiten Nederland	Naar aanleiding van de evaluatie van de verkiezing van de leden van het Europees Parlement worden maatregelen getroffen om het aantal fouten in de registratieprocedure te verminderen.
Waarborgen die moeten gelden voor het verkiezingsproces vastleggen in de wet	Wordt geïmplementeerd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces.
Meer mogelijkheden voor de minister van BZK om gedetailleerde regels op lager niveau vast te stellen	Wordt geïmplementeerd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces.
Introduceren techniek onafhankelijke wetgeving	Wordt geïmplementeerd in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces.